

Međunarodni sud za krivično
gonjenje lica odgovornih za
teška kršenja međunarodnog
humanitarnog prava počinjena
na teritoriji bivše Jugoslavije
od 1991. godine

Predmet br. IT-04-75-T
Datum: 5. april 2016.
Original: engleski

PRED PRETRESNIM VEĆEM

U sastavu: sudija Guy Delvoie, predsedavajući
sudija Burton Hall
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua

Sekretar: g. John Hocking

Odluka od: 5. aprila 2016.

TUŽILAC

protiv

GORANA HADŽIĆA

JAVNO

**JAVNA REDIGOVANA VERZIJA ODLUKE NAKON PONOVOG
RAZMATRANJA U VEZI S NASTAVKOM POSTUPKA DONETE 24. MARTA 2016.**

Tužilaštvo:

g. Douglas Stringer

Obrana:

g. Zoran Živanović
g. Christopher Gosnell

1. **OVO PRETRESNO VEĆE** Međunarodnog suda za krivično gonjenje lica odgovornih za teška kršenja međunarodnog humanitarnog prava počinjena na teritoriji bivše Jugoslavije od 1991. godine (dalje u tekstu: Međunarodni sud) ovim rešava po "Odluci po hitnoj interlokutornoj žalbi tužilaštva na objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka", koju je Žalbeno veće donelo 4. marta 2016. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog veća).

2. Pretresno veće takođe rešava po "Zahtevu za predložene smernice za ocenu zdravstvene sposobnosti", koji je 9. marta 2016. podnela odbrana (dalje u tekstu: Zahtev). "Odgovor tužilaštva na zahtev odbrane za predložene smernice za ocenu zdravstvene sposobnosti" dostavljen je 10. marta 2016. (dalje u tekstu: Odgovor). Odbrana je 11. marta 2016. podnela "Repliku u vezi s predloženim smernicama za ocenu zdravstvene sposobnosti" (dalje u tekstu: Replika).

A. Kontekst

3. Goran Hadžić optužen je pred Međunarodnim sudom u maju 2004,¹ ali je tek u julu 2011. uhapšen i prebačen na Međunarodni sud.² Optužnica u ovom predmetu tereti Hadžića po pet tačaka za zločine protiv čovečnosti i po šest tačaka za kršenje zakona ili običaja ratovanja.³ Suđenje je počelo 16. oktobra 2012,⁴ a tužilaštvo je izvođenje svojih dokaza okončalo⁵ 17. oktobra 2013.⁶ Odbrana je započela izvođenje svojih dokaza 3. jula 2014.⁷

4. Od oktobra 2014, Pretresno veće je u više navrata odgađalo pretresni postupak zbog Hadžićevog zdravstvenog stanja i njegove odluke da se ne odrekne prava da bude prisutan na

¹ Odluka po pregledu optužnice i nalog za neobelodanjivanje (poverljivo i *ex parte*), 24. maj 2004; Odluka po pregledu optužnice i nalog za neobelodanjivanje (poverljivo i *ex parte*), 4. jun 2004; Odluka o stavljanju van snage naloga o neobelodanjivanju od 4. juna 2004, 16. jul 2004.

² V. Nalog za pritvor, 21. jul 2011; Prvo stupanje pred Sud, 25. jul 2011, T. 1-8.

³ Konkretno, Hadžić se tereti za progon na političkoj, rasnoj ili verskoj osnovi kao zločin protiv čovečnosti (tačka 1), istrebljivanje kao zločin protiv čovečnosti (tačka 2), ubistvo kao zločin protiv čovečnosti (tačka 3) i kao kršenje zakona ili običaja ratovanja (tačka 4), zatvaranje kao zločin protiv čovečnosti (tačka 5), mučenje kao zločin protiv čovečnosti (tačka 6) i kršenje zakona ili običaja ratovanja (tačka 8), nehumana dela kao zločin protiv čovečnosti (tačka 7), okrutno postupanje kao kršenje zakona ili običaja ratovanja (tačka 9), deportacija kao zločin protiv čovečnosti (tačka 10), nehumana dela (prisilno premeštanje) kao zločin protiv čovečnosti (tačka 11), bezobzirno razaranje sela ili pustošenje koje nije opravdano vojnom nuždom kao kršenje zakona ili običaja ratovanja (tačka 12), uništavanje ili hotimično nanošenje štete ustanovama namenjenim obrazovanju ili religiji kao kršenje zakona i običaja ratovanja (tačka 13), i pljačka javne ili privatne imovine kao kršenje zakona ili običaja ratovanja (tačka 14). Najava podizanja Druge izmenjene optužnice, 22. mart 2012, Dodatak (dalje u tekstu: Optužnica).

⁴ V. Uvodna reč tužilaštva, 16. oktobar 2012, T. 75.

⁵ S izuzetkom jednog svedoka, koji je saslušan od 8. do 9. aprila 2014.

⁶ V. Nalog o rasporedu za postupak na osnovu pravila 98bis, 28. novembar 2013, par. 2.

⁷ Izmenjeni nalog o rasporedu za pripremu i početak dokaznog postupka odbrane, 30. maj 2014.

suđenju.⁸ Konkretno, Hadžiću je u novembru 2014. postavljena dijagnoza *glioblastoma multiforme*, maligni tumor na mozgu, sa procenjenom prosečnom stopom preživljavanja od 12 meseci.⁹ Počevši od decembra 2014, Hadžić je podvrgnut propisanom planu palijativne terapije, uključujući svakodnevnu radioterapiju i hemioterapiju, koja je prekinuta u martu 2015.¹⁰ Hadžić je na privremenoj slobodi od aprila 2015. i od tada nadležni službeni lekar Pritvorske jedinice Ujedinjenih nacija (dalje u tekstu: nadležni službeni lekar, odnosno PJUN) podnosi medicinske izveštaje zasnovane na telefonskim razgovorima s Hadžićem, njegovom suprugom i lekarom koji Hadžića leči u Srbiji, kao i na pismenim izveštajima primljenim od tima koji leči Hadžića u Srbiji (dalje u tekstu: izveštaji nadležnog službenog lekara).¹¹

5. U periodu od marta 2015. do juna 2015, tužilaštvo i odbrana su podneli Pretresnom veću više zahteva u vezi s nastavkom pretresnog postupka.¹² Tužilaštvo je zatražilo, između ostalog, da se suđenje nastavi bez obzira na to da li je Hadžić prisutan,¹³ a odbrana je zatražila da se pretresni postupak okonča ili odgodi na neodređeno vreme.¹⁴ Tokom tih istih meseci, medicinski stručnjaci koje je imenovao Međunarodni sud – specijalista za neuroonkologiju dr Pol Specenier i specijalista za neuropsihologiju dr Daniel Martell – obavili su niz ispitivanja i pripremili i podneli medicinske izveštaje 15. jula 2015, odnosno 23. jula 2015.¹⁵ Medicinski stručnjaci su svedočili 29. jula 2015. i 21. avgusta 2015.¹⁶

6. Pretresno veće je 26. oktobra 2015. donelo "Objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka" (dalje u tekstu: Odluka od 26. oktobra 2015), u kojoj je, između ostalog,

⁸ Objedinjena odluka u vezi s nastavkom postupka, 26. oktobar 2015. (dalje u tekstu: Odluka od 26. oktobra 2015), par. 7.

⁹ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 7.

¹⁰ Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 26. novembar 2014, poverljivi Dodatak, str. 1; Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 12. februar 2015, poverljivi Dodatak, par. 3; Podnesak zamenika sekretara s izveštajima medicinskih stručnjaka (poverljivo), 13. februar 2015, poverljivi Dodatak III, "Izveštaj o lekarskom pregledu g. G. Hadžića", dr Tatjana Seute, doktor medicinski nauka, od 12. februara 2015, str. 1-2, 3; Podnesak zamenika sekretara s ažuriranim medicinskim izveštajem (poverljivo), 2. mart 2015, par. 1.

¹¹ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 11, 67-69. V. *Tužilac protiv Gorana Hadžića*, predmet br. IT-04-75-AR65.1, Odluka po hitnoj interlokutornoj žalbi na odluku kojom se odbija privremeno puštanje na slobodu, 13. april 2015. (javno s poverljivim dodatkom).

¹² Odluka od 26. oktobra 2015, par. 1, 4, 12, 21. V. Zahtev tužilaštva za nastavak dokaznog postupka odbrane, 2. mart 2015. (dalje u tekstu: Prvi zahtev za nastavak); Drugi zahtev tužilaštva za nastavak dokaznog postupka odbrane (*zahtev za hitnu odluku*), 19. jun 2015. (dalje u tekstu: Drugi zahtev za nastavak).

¹³ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 12. V. Prvi zahtev za nastavak, par. 21, 23; Drugi zahtev za nastavak, par. 7.

¹⁴ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 3, 18. V. Hitan zahtev za okončanje ili odgađanje postupka, 17. jun 2015. (javna redigovana verzija).

¹⁵ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 8-10.

¹⁶ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 10.

konstatovalo da odbrana nije ispunila svoju obavezu dokazivanja da Hadžić nije procesno sposoban, odbilo zahteve tužilaštva za nastavak dokaznog postupka odbrane, odbilo Hadžićev zahtev za obustavu postupka i naložilo da se pretresni postupak odgodi za početak na tri meseca.¹⁷

7. Žalbeno veće je 25. januara 2016. produžilo "odgodu pretresnog postupka dok Žalbeno veće ne reši po Interlokutornoj žalbi".¹⁸

8. Žalbeno veće je 4. marta 2016. donelo "Odluku po hitnoj interlokutornoj žalbi tužilaštva na objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka" (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog veća), kojom je poništilo Odluku od 26. oktobra 2016. i pozvalo Pretresno veće da "preispita, na osnovu raspoložive i ažurirane zdravstvene dokumentacije, da li je Hadžić procesno sposoban" i, ako utvrdi da jeste, naložilo Pretresnom veću da (a) "razmotri sve raspoložive modalitete za nastavak suđenja na osnovu načela srazmernosti" i (b) da razmotri da li postupak treba nastaviti ili obustaviti.¹⁹ Žalbeno veće je obavezalo Pretresno veće da "blagovremeno donese novu odluku nakon ponovnog razmatranja, po mogućnosti do 25. marta 2016".²⁰

B. Argumentacija

9. Odbrana u Zahtevu tvrdi da izveštaji nadležnog službenog lekara ukazuju na to da je, od poslednjih specijalističkih medicinskih ispitivanja pre osam meseci, došlo do znatnog pogoršanja Hadžićevog duševnog i fizičkog zdravstvenog stanja.²¹ Odbrana dalje tvrdi da sami izveštaji nadležnog službenog lekara ne pružaju adekvatan osnov za utvrđivanje da li je Hadžić trenutno sposoban da učestvuje u sudskom postupku i da se nikakav zaključak o sposobnosti ne može doneti bez ažuriranog medicinskog mišljenja specijalizovanog stručnjaka o Hadžićevom trenutnom stanju.²² Odbrana stoga traži da Pretresno veće naloži da se izveštaji nadležnog službenog lekara pošalju dr Martellu i dr Specenieru kako bi oni dali ažurirana stručna mišljenja o Hadžićevim fizičkim i kognitivnim kapacitetima i da dopusti da

¹⁷ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 55, 65-66, 69.

¹⁸ *Tužilac protiv Hadžića*, predmet br. IT-04-75-AR73.1, Nalog u vezi s hitnom interlokutornom žalbom tužilaštva na objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka, 25. januar 2016, str. 2.

¹⁹ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

²⁰ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

²¹ Zahtev, par. 2, 8-9.

²² Zahtev, par. 2. Odbrana dalje tvrdi da ne raspoláže resursima kako bi izvela stručne medicinske dokaze i da je stoga Veće dužno da naloži nepristrasno testiranje. Zahtev, par. 10-11.

dr Martell ili dr Specenier, ako budu smatrali da je to potrebno, otputuju u Srbiju radi obavljanja direktnih opservacija ili testova.²³ Pored toga, odbrana tvrdi da poziv Žalbenog veća Pretresnom veću da "ponovo proceni, na osnovu raspoložive i ažurirane medicinske dokumentacije, da li je Hadžić procesno sposoban' [...] obavezuje Pretresno veće i omogućava mu da zatraži dodatne dokaze veštaka".²⁴

10. Tužilaštvo odgovara da je zahtev odbrane nespojiv s uputstvom Žalbenog veća da Pretresno veće, na osnovu raspoložive i ažurirane medicinske dokumentacije, promptno donese odluku da li da nastavi ili da obustavi postupak.²⁵ Konkretno, tužilaštvo tvrdi da (a) referenca Žalbenog veća na raspoložive i ažurirane informacije upućuje na izveštaje nadležnog službenog lekara koji nisu predloženi Žalbenom veću, ali jesu dostavljeni Pretresnom veću posle Odluke od 26. oktobra 2015;²⁶ (b) Žalbeno veće nije uputilo Pretresno veće da pribavi nove izveštaje medicinskih stručnjaka;²⁷ i (c) bojazan Žalbenog veća o dodatnom odgađanju i daljim prekidima postupka isključuje mogućnost ponovnog angažovanja medicinskih stručnjaka.²⁸ Tužilaštvo stoga predlaže Pretresnom veću da, ukoliko "namerava da pribavi dodatne ažurirane medicinske informacije u okviru parametara Odluke Žalbenog veća", naloži nadležnom službenom lekaru da "smesta otputuje u Srbiju kako bi [Hadžića] lično pregledao i posmatrao i prema potrebi se konsultovao s lekarima koji ga leče".²⁹

11. U svojoj Replici,³⁰ odbrana tvrdi sledeće: (a) da uputstvo Žalbenog veća da se "izbegne bilo kakvo dalje odgađanje postupka u svrhu ocenjivanja da li će se zdravstveno stanje g. Hadžića poboljšati" nije predvidelo eventualna razumna kašnjenja koja su potrebna kako bi se utvrdila Hadžićeva trenutna sposobnost;³¹ (b) Žalbeno veće je formulisalo rok na fleksibilan način, navodeći da želi "u odgovarajućoj meri da uvaži činjenicu da je Pretresno veće 'suštinski upoznato s prirodom ovog predmeta'",³² (c) Žalbeno veće nije iznelo stav u vezi s vrstom medicinskih informacija koje su potrebne i dovoljne kako bi se doneo zaključak o

²³ Zahtev, par. 1, 16, 17.

²⁴ Zahtev, par. 12, gde se poziva na Odluku Žalbenog veća, par. 31, naglasak dodat. V. takođe Zahtev, par. 13-15.

²⁵ Odgovor, par. 1.

²⁶ Odgovor, par. 4.

²⁷ Odgovor, par. 4.

²⁸ Odgovor, par. 5.

²⁹ Odgovor, par. 6-7.

³⁰ Odbrana traži odobrenje za ulaganje Replike. Replika, par. 1.

³¹ Replika, par. 3.

³² Replika, par. 4.

sposobnosti;³³ (d) za predlog odbrane da se započne tako što će se od stručnjaka pribaviti informacije u vezi s tim da li su dodatni testovi potrebni potrebno je veoma malo vremena;³⁴ (e) Pretresno veće i Hadžić "ne mogu biti taoci" kašnjenja povezanih s angažovanjem medicinskih stručnjaka;³⁵ i (f) za alternativnu metodologija koju je predložilo tužilaštvo biće potrebno više vremena nego za preliminarni korak koji je predložila odbrana.³⁶

12. Zamenik sekretara je 18. marta 2016. dostavio informacije u vezi s predlozima koje su izneli odbrana i tužilaštvo (dalje u tekstu: Podnesak Sekretarijata).³⁷

C. Merodavno pravo

13. Iako u Statutu Međunarodnog suda (dalje u tekstu: Statut) nema izričite odredbe u vezi s procesnom sposobnošću optuženih, ostvarivanje procesnih prava optuženih predviđenih članovima 20 i 21 Statuta implicitno iziskuje da optuženi pokaže potreban nivo mentalne i fizičke sposobnosti.³⁸ Članovi 20 i 21 Statuta predviđaju da Pretresno veće mora da obezbedi pravično i ekspeditivno suđenje (član 20(1)), pri čemu optuženi mora da razume optužnicu protiv njega (član 20(3)). Optuženi takođe ima pravo da, između ostalog, na jeziku koji razume bude obavešten o prirodi i uzrocima optužbi protiv njega (član 21(4)(a)), da ima odgovarajuće vreme i uslove za pripremu odbrane i za komunikaciju s braniocem (član 21(4)(b)), da mu se sudi u njegovom prisustvu i da se brani lično ili putem pravnog zastupnika (član 21(4)(d)), te da ispituje svedoke koji ga terete i da mu se obezbedi prisustvo i ispitivanje svedoka u njegovo ime pod istim uslovima koji važe za svedoke koji ga terete (član 21(4)(e)). Iz Statuta nužno proizlazi da je, ukoliko iskrsne eventualno pitanje da li je

³³ Replika, par. 5.

³⁴ Replika, par. 6.

³⁵ Replika, par. 7.

³⁶ Replika, par. 8.

³⁷ Podnesak zamenika sekretara u vezi s nedavnim predlozima da se pribave dodatna medicinska mišljenja, 18. mart 2016.

³⁸ *Tužilac protiv Strugar*, predmet br. IT-01-42-A, Presuda, 17. jul 2008. (dalje u tekstu: Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*), par. 41; *Tužilac protiv Strugar*, predmet br. IT-01-42-T, Odluka po zahtevu odbrane za obustavu postupka, 26. maj 2004. (dalje u tekstu: Odluka od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*), par. 21, 36. V. takođe *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-A, Odluka po zahtjevu branilaca dodijeljenih Milanu Gveri u vezi s njegovim sadašnjim zdravstvenim stanjem (poverljivo), 13. decembar 2010, par. 11; *Tužilac protiv Kovačevića*, predmet br. IT-01-42/2-I, Javna verzija Odluke u vezi sa sposobnošću optuženog da se izjasni o krivici i odgovara pred sudom, 12. april 2006. (dalje u tekstu: Odluka od 12. aprila 2006. u predmetu *Kovačević*), par. 21.

optuženi procesno sposoban, Pretresno veće dužno da utvrdi da li optuženi poseduje neophodne sposobnosti za ostvarenje svojih prava.³⁹

14. Prilikom utvrđivanja procesne sposobnosti optuženog, praksa Međunarodnog suda predviđa neiscrpan spisak sposobnosti koje treba oceniti. To su, između ostalog, sledeće sposobnosti optuženog: (a) da se izjasni o krivici, (b) da razume prirodu optužbi, (c) da razume tok postupka, (d) da razume detalje dokaza, (e) da daje uputstva braniocu, (f) da razume posledice postupka i (g) da svedoči.⁴⁰

15. Prilikom ocenjivanja procesne sposobnosti optuženog, treba primeniti standard "smislenog učešća koje omogućava optuženom da realizuje svoje pravo na pravično suđenje u meri dovoljnoj da efektivno učestvuje u postupku koji se vodi protiv njega i da razume suštinu postupka".⁴¹ Sposobnost optuženog da učestvuje u svom suđenju trebalo bi ocenjivati razmatranjem da li on tim sposobnostima – "sagledanim u celosti i na razborit i razuman način – raspoláže u takvoj meri da može da sudeluje u postupku (u nekim slučajevima uz pruženu pomoć) i da u dovoljnoj meri ostvari svoja utvrđena prava".⁴²

16. Stepem u kom optuženi mora biti sposoban da pokaže da je svaka od tih sposobnosti prisutna kako bi mogao da ostvari svoja prava ne mora biti "u svom teorijski najvišem obliku ili u najvišem obliku u kojem je ikada bila izražena kod nekog konkretnog optuženog".⁴³ Naime, optuženi mora da razume "suštinu" postupka,⁴⁴ pri čemu ostaje zadatak branioca da procesuiru mnoštvo složenih informacija svojstvenih međunarodnim krivičnim postupcima.⁴⁵ Shodno tome, nema potrebe da optuženi ima sposobnost potpunog shvatanja toka postupka.⁴⁶ Ne može se očekivati da optuženi koga zastupa branilac podjednako dobro razume materijal

³⁹ V. Odluka od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*, par. 24-26.

⁴⁰ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 55; Odluka od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*, par. 36. V. takođe Odluka od 12. aprila 2006. u predmetu *Kovačević*, par. 29; *Tužilac protiv Stanišića i Simatovića*, predmet br. IT-03-69-PT, Odluka po zahtevu Stanišićeve odbrane u vezi s procesnom sposobnošću optuženog, s poverljivim priložima, 27. april 2006, str. 4.

⁴¹ Odluka po žalbi, par. 7; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 55.

⁴² Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 55, gde se poziva na Odluku od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*, par. 37. V. takođe *Tužilac protiv Popovića i drugih*, predmet br. IT-05-88-A, Javna redigovana verzija Odluke po zahtjevu za obustavu postupka protiv Milana Gvere od 30. novembra 2012, 16. januar 2013. (dalje u tekstu: Javna redigovana verzija Odluke od 30. novembra 2012. u predmetu *Popović*), par. 21.

⁴³ Odluka od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*, par. 37; Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 55.

⁴⁴ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 55; *Karemera i drugi protiv tužioca*, predmet br. ICTR-98-44-T, Odluka nakon ponovnog razmatranja u vezi s nastavkom suđenja, 10. septembar 2009, par. 18.

⁴⁵ Javna redigovana verzija Odluke od 30. novembra 2012. u predmetu *Popović*, par. 22.

⁴⁶ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 60 (naglasak dodat).

koji se odnosi na njegov predmet kao kvalifikovani i iskusni advokat.⁴⁷ "Da bi se optuženi proglasio procesno sposobnim, potrebno je zadovoljiti standard opštih sposobnosti koje mu omogućavaju smislenu učešće u postupku, pod uslovom da ga primereno zastupa branilac".⁴⁸ Efektivno učešće pretpostavlja da optuženi "uopšteno razume" pretresni postupak i da je u stanju da razume "u opštim crtama" ono što se govori u sudnici.⁴⁹

17. Zaključak da optuženi ima određeni zdravstveni problem ne čini ga automatski procesno nesposobnim, već se mora postaviti pitanje da li je on "u stanju da delotvorno ostvaruje svoja prava u postupku koji se vodi protiv njega".⁵⁰

18. Optuženi koji tvrdi da je procesno nesposoban snosi teret dokazivanja te tvrdnje na osnovu prevage dokaza.⁵¹ Taj teret dokazivanja je zadovoljen ako strana koja tvrdi da optuženi nije procesno sposoban dokaže svoju tvrdnju na osnovu kriterijuma najveće verovatnoće.⁵²

19. Pored toga, Žalbeno veće je protumačilo član 21(4)(d) Statuta u smislu da optuženi ima pravo da bude fizički prisutan na suđenju.⁵³ Međutim, to pravo nije apsolutno.⁵⁴ Optuženi se može odreći prava da fizički bude prisutan na suđenju ili izgubiti to pravo.⁵⁵ Na primer, shodno pravilu 80(B) Pravilnika, pretresno veće može naložiti da se optuženi odstrani iz sudnice i da se postupak nastavi u njegovom odsustvu ako on uporno ometa postupak nakon što mu da upozorenje da takvo ponašanje može iziskivati njegovo odstranjivanje. Žalbeno veće je primetilo da se pravo nekog optuženog da prisustvuje suđenju u skladu s pravilom

⁴⁷ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 60.

⁴⁸ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 60.

⁴⁹ V. Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 47.

⁵⁰ Odluka od 26. maja 2004. u predmetu *Strugar*, par. 35.

⁵¹ Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 56.

⁵² Drugostepena presuda u predmetu *Strugar*, par. 56.

⁵³ Odluka po žalbi, par. 8; *Tužilac protiv Jovice Stanišića i Franka Simatovića*, predmet br. IT-03-69-AR73.2, Odluka po žalbi odbrane na odluku o daljem toku postupka, 16. maj 2008. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008.), par. 6; *Protais Zigiranyirazo protiv tužioca*, predmet br. ICTR-2001-73-AR73, Odluka po interlokutornoj žalbi, 30. oktobar 2006. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *Zigiranyirazo* od 30. oktobra 2006), par. 11-13.

⁵⁴ Odluka po žalbi, par. 8; Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008, par. 6; Odluka u predmetu *Zigiranyirazo* od 30. oktobra 2006, par. 14.

⁵⁵ Odluka po žalbi, par. 8; Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008, par. 6; Odluka u predmetu *Zigiranyirazo* od 30. oktobra 2006, par. 14, gde se poziva na *S. Milošević protiv tužioca*, predmet br. IT-02-54-AR73.7, Odluka po interlokutornoj žalbi na odluku Pretresnog veća o dodeli branioca, 1. novembar 2004. (dalje u tekstu: Odluka u predmetu *S. Milošević* od 1. novembra 2004), par. 13.

80(B) Pravilnika može ograničiti "po osnovu značajnog ometanja suđenja".⁵⁶ Žalbeno veće je dalje zaključilo da se ovo pravilo ne ograničava na namerna ometanja.⁵⁷ Žalbeno veće je naglasilo da prilikom ocene nekog konkretnog ograničenja garantovanih statutarinih prava, kao što je pravo na fizičko prisustvo suđenju, treba imati u vidu načelo srazmernosti, na osnovu kojeg svako ograničenje nekog osnovnog prava mora biti u službi dovoljno značajnog cilja i ne sme narušavati dotično pravo više nego što je to neophodno da bi se postigao taj cilj.⁵⁸

D. Diskusija

20. Pre svega, Pretresno veće napominje da je ograničeno uputstvom Žalbenog veća da blagovremena odluka po ovom pitanju treba biti doneta "po mogućnosti, najkasnije 25. marta 2016", drugim rečima, u roku od tri nedelje od dana donošenja Odluke Žalbenog veća.⁵⁹ Iako formulacija koju je upotrebilo Žalbeno veće ne postavlja striktan rok za donošenje te odluke, ona ukazuje na to da, po mišljenju Žalbenog veća, dalja stručna medicinska mišljenja u ovoj fazi nisu potrebna. Konkretno, Žalbeno veće je imalo u vidu da je dr Martellu, od dana kada je imenovan, bilo potrebno tri nedelje da obavi potrebne medicinske pretrage u Srbiji i podnese svoj prethodni izveštaj,⁶⁰ dok je dr Specenieru trebalo oko pet nedelja da podnese svoj izveštaj.⁶¹ Pored toga, vraćajući odluku Pretresnom veću na ponovno razmatranje, Žalbeno veće je napomenulo da informacije sadržane u izveštajima nadležnog službenog lekara koji se svake dve nedelje podnose Pretresnom veću "mogu uticati na to da li je Hadžić, u ovoj fazi, procesno sposoban, odnosno kakva prilagođavanja bi se mogla uvesti koja bi bila primerena u ovoj fazi", a nije pomenulo potrebu da Pretresno veće zatraži dodatne

⁵⁶ Odluka po žalbi, par. 8; Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008, par. 6; Odluka u predmetu *Zigiraniyirazo* od 30. oktobra 2006, par. 14, gde se poziva na Odluku u predmetu *Milošević* od 1. novembra 2004, par. 13.

⁵⁷ Odluka po žalbi, par. 8; Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008, par. 6; Odluka u predmetu *S. Milošević* od 1. novembra 2004, par. 14.

⁵⁸ Odluka po žalbi, par. 8; Odluka u predmetu *Stanišić i Simatović* od 16. maja 2008, par. 6; Odluka u predmetu *Zigiraniyirazo* od 30. oktobra 2006, par. 14, gde se poziva na Odluku u predmetu *Milošević* od 1. novembra 2004, par. 17.

⁵⁹ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

⁶⁰ Dr Martell je imenovan 30. juna 2015, a njegov medicinski izveštaj podnet je 23. jula 2015, Obaveštenje zamenika sekretara o imenovanju medicinskog stručnjaka (poverljivo), 3. jul 2015, par. 1-2; Podnesak sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 23. jul 2015. V. Odluka od 26. oktobra 2015, par. 10, fusnote 38-39.

⁶¹ Dr Specenier je imenovan 11. juna 2015, a njegov medicinski izveštaj podnet je 15. jula 2015, Obaveštenje zamenika sekretara o imenovanju medicinskog stručnjaka (poverljivo), 12. jun 2015, par. 1-2; Podnesak sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 15. jul 2015. V. Odluka od 26. oktobra 2015, par. 10, fusnote 35-36.

medicinske informacije.⁶² Stoga, Pretresno veće smatra da je Žalbeno veće, kada ga je pozvalo da u roku od tri nedelje "preispita, na osnovu raspoložive i ažurirane zdravstvene dokumentacije, da li je Hadžić procesno sposoban",⁶³ nije predvidelo da Pretresno veće traži dodatne medicinske informacije.

21. Pored toga, informacije predočene u Podnesku Sekretarijata pokazuju da nije moguće da Pretresno veće pribavi dodatne medicinske informacije ukoliko želi da ispoštuje predloženi rok 25. mart 2016. Konkretno, Sekretarijat je naveo da bi dr Martell mogao da putuje u Srbiju tokom sedmice koja počinje 4. aprila 2016, a da dr Specenier ne bi mogao to da učini pre 8. aprila 2016.⁶⁴ Pretresnom veću ne bi pomogli medicinski izveštaji ni dr Martella ni dr Speceniera ukoliko oni nisu zasnovani na njihovim ličnim zapažanjima i pretragama. Stoga, Pretresno veće odbacuje predlog odbrane da se izveštaji nadležnog službenog lekara pošalju dr Martellu i dr Specenieru sa zahtevom da oni na osnovu njih podnesu ažurirane medicinske izveštaje. Pored toga, iako Sekretarijat nije mogao da navede koliko vremena bi bilo potrebno za obavljanje potrebnih organizacionih priprema za upućivanje nadležnog službenog lekara u Srbiju, informacije koje on navodi pokazuju da je jasno da to ne može biti ostvareno pre 25. marta 2016.⁶⁵ Stoga, kako bi donelo ovu odluku u roku koji je postavilo Žalbeno veće, Pretresno veće mora da oceni Hadžićevu trenutnu sposobnost na osnovu informacija kojima trenutno raspolaže.

22. U tom pogledu, Pretresno veće prvo podseća da je dr Martell, u svom stručnom medicinskom izveštaju pripremljenom u julu 2015,⁶⁶ konstatovao da su Hadžićeve jezičke sposobnosti u opštem smislu netaknute.⁶⁷ Hadžić je govorio normalnim tempom i jačinom s "jasnom artikulacijom"⁶⁸ i nije imao "nikakvih teškoća [da shvati] usmena uputstva ili da razgovara na normalan način".⁶⁹ Svoje misli je izražavao "na logičan, koherentan i ka cilju usmeren način, bez znakova formalnog misaonog poremećaja".⁷⁰ Dr Martell je napomenuo da je Hadžić bio u stanju da postavlja pitanja na sopstvenu inicijativu, kako u vezi s prošlim

⁶² Odluka Žalbenog veća, par. 30.

⁶³ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

⁶⁴ Podnesak Sekretarijata, par. 3.

⁶⁵ Podnesak Sekretarijata, par. 4-6.

⁶⁶ V. Odluka od 26. oktobra 2015, par. 43 (Analiza Pretresnog veća o pouzdanosti pregleda dr Martella).

⁶⁷ Podnesak sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 23. jul 2015, poverljivi Dodatak (dalje u tekstu: Martellov izveštaj), str. 10, 14.

⁶⁸ Martellov izveštaj, str. 8.

⁶⁹ Martellov izveštaj, str. 11.

⁷⁰ Martellov izveštaj, str. 8.

dogadajima, kao što su povreda ramena dok je bio u PJUN-u i vreme koje je proveo kao begunac, tako i s budućim događajima, kao što je planiranje ostavštine.⁷¹ Po mišljenju dr Martella, Hadžićevo egzekutivno funkcionisanje, koje uključuje sposobnost preduzimanja inicijative, u velikoj meri je netaknuto.⁷² Tokom opširnog razgovora sa dr Specenierom u junu 2015,⁷³ Hadžić je bio u stanju da pruži detaljne odgovore na njegova pitanja bez ikakve pomoći ili sugestije tokom perioda od 80 minuta.⁷⁴

23. Međutim, Pretresno veće smatra da informacije predočene u najnovijim izveštajima nadležnog službenog lekara ukazuju na nedavno i izrazito pogoršanje Hadžićeve sposobnosti za komunikaciju. U februaru 2016, Hadžićeva supruga je izjavila da [REDIGOVANO].⁷⁵ Ona je opisala [REDIGOVANO].⁷⁶ [REDIGOVANO].⁷⁷ Zamenik službenog lekara PJUN-a je sredinom februara primetio da [REDIGOVANO].⁷⁸ Međutim, prema stanju od 2. marta 2016, dr Nađ, neuropsihijatar koja leči Hadžića, izvestila je da [REDIGOVANO].⁷⁹ S druge strane, Hadžićeva supruga je početkom marta izvestila da [REDIGOVANO].⁸⁰ Ona je navela da [REDIGOVANO].⁸¹ U novije vreme, dana 16. marta 2016, Hadžićeva supruga je izvestila da [REDIGOVANO].⁸² U istom izveštaju, nadležni službeni lekar je izvestio da [REDIGOVANO].⁸³

24. Pretresno veće dalje podseća da je dr Martell izrazio bojazan zbog Hadžićeve sveukupne izdržljivosti, sposobnosti da održi koncentraciju, kratkoročne memorije i brzine

⁷¹ Daniel Martell, 29. jul 2015, T. 12636-12638.

⁷² Daniel Martell, 29. jul 2015, T. 12648.

⁷³ V. Odluka od 26. oktobra 2015, par. 44 (Analiza Pretresnog veća o pouzdanosti pregleda dr Speceniera).

⁷⁴ Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 15. jul 2015, poverljivi Dodatak (dalje u tekstu: Specenierov izveštaj), str. 9, 11.

⁷⁵ Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajima (poverljivo), 22. februar 2016, poverljivi Dodatak, str. 1 (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016), par. 2.

⁷⁶ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 2.

⁷⁷ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 2.

⁷⁸ Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajima (poverljivo), 22. februar 2016, poverljivi Dodatak, str. 2 (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 18. februara 2016), par. 3.

⁷⁹ Podnesak sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 3. mart 2016, poverljivi Dodatak, (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016), par. 5. V. takođe Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 4; Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 5. februar 2016, poverljivi Dodatak (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 3. februara 2016), par. 4; Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 22. januar 2016, poverljivi Dodatak (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 20. januara 2016), par. 4.

⁸⁰ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 3.

⁸¹ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 3.

⁸² Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 18. mart 2016, poverljivi Dodatak (dalje u tekstu: Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016), par. 3.

⁸³ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 2, 6.

procesiranja podataka.⁸⁴ Hadžić se požalio dr Martellu na periodične glavobolje ujutro i poslepodne i na periode vrtoglavice, koje je rešavao dremanjima nakon kojih bi povratio snagu za dva do tri sata.⁸⁵ Martell je izvestio da je njegov pregled Hadžića prekinut posle dva i po sata kako bi Hadžić mogao da se odmori.⁸⁶

25. [REDIGOVANO] 2. marta 2016, nadležni službeni lekar je izvestio da [REDIGOVANO].⁸⁷ [REDIGOVANO].⁸⁸ [REDIGOVANO] zamenikom nadležnog službenog lekara PJUN-a [REDIGOVANO] 18. februara 2016. [REDIGOVAANO].⁸⁹ Hadžić je takođe naveo [REDIGOVANO].⁹⁰ [REDIGOVANO].⁹¹ Zamenik nadležnog službenog lekara takođe je napomenuo da [REDIGOVANO].⁹²

26. U najnovijem Izveštaju nadležnog službenog lekara, Hadžićeva supruga je izvestila da [REDIGOVANO].⁹³ Ona je navela da [REDIGOVANO].⁹⁴ Hadžićeva supruga je izvestila da [REDIGOVANO].⁹⁵ [REDIGOVANO] potvrdio je medicinski tim koji Hadžića leči u Srbiji u medicinskom izveštaju podnetom nadležnom službenom lekaru od 16. marta 2016.⁹⁶ Tim koji leči Hadžića takođe je potvrdio da [REDIGOVANO].⁹⁷ Nadležni službeni lekar je zaključio da [REDIGOVANO].⁹⁸

27. Najzad, Pretresno veće napominje da je 17. februara 2016. dr Nađ smatrala [REDIGOVANO].⁹⁹

28. Pretresno veće napominje da se izveštaji nadležnog službenog lekara u velikoj meri zasnivaju na izveštajima koji su podnosili sam Hadžić ili njegova supruga tokom telefonskih

⁸⁴ Martellov izveštaj, str. 14-15; Daniel Martell, 29. jul 2015, T. 12647-12648. V. takođe Pol Specenier, 21. avgust 2015, T. 12661-12664.

⁸⁵ Martellov izveštaj, str. 9.

⁸⁶ Martellov izveštaj, str. 9.

⁸⁷ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 2.

⁸⁸ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 2.

⁸⁹ Medicinski izveštaj od 18. februara 2016, par. 2.

⁹⁰ Medicinski izveštaj od 18. februara 2016, par. 2.

⁹¹ Medicinski izveštaj od 18. februara 2016, par. 2.

⁹² Medicinski izveštaj od 18. februara 2016, par. 2.

⁹³ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 3.

⁹⁴ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 3; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 3.

⁹⁵ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 3.

⁹⁶ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 4.

⁹⁷ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 4.

⁹⁸ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 6.

⁹⁹ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. marta 2016, par. 4. V. takođe Izveštaj nadležnog službenog lekara od 3. februara 2016, par. 4.

razgovora s nadležnim službenim lekarom,¹⁰⁰ te kao takvi predstavljaju pre svega dokaze iz druge ruke. Pored toga, ne može se zanemariti interes Hadžića i njegove supruge da se on proglasi nesposobnim. Međutim, Pretresno veće napominje da je mnogo toga o čemu izveštavaju Hadžić i njegova supruga potvrđuje tim koji Hadžića leči u Srbiji.¹⁰¹ Pored toga, nadležni službeni lekar razgovara s Hadžićem ili s njegovom suprugom, kao i s članom tima koji leči Hadžića, svake dve nedelje i nije izneo nikakvu bojazan u pogledu tačnosti onoga što je prijavljeno. Pored toga, opisano pogoršanje Hadžićevog stanja, iako nije potvrđeno nezavisnim stručnim pregledima, u skladu je s iskazom dr Speceniera da Hadžićevo stanje iz dana u dan evoluiralo i da se može očekivati da će se rapidno pogoršati.¹⁰² On je pojasnio da je rast Hadžićevog tumora "dramatičan": taj tumor se trostruko povećao od prvog pregleda magnetnom rezonancom u novembru 2014. do drugog pregleda u maju 2015.¹⁰³ Dr Specenier je takođe rekao da je, pored prvobitnog tumora, pregled magnetnom rezonancom u maju 2015. otkrio novu leziju i "edem sa pomeranjem medijalne linije".¹⁰⁴ On je objasnio da intrakranijalni pritisak koji je posledica tog pomeranja može u kratkom roku da bude fatalan, što znači da bi se simptomi opadanja Hadžićevih neuroloških funkcija i svesti mogli manifestovati "iz nedelje u nedelju".¹⁰⁵ Slično tome, dr Martell je naveo da bi se za Hadžićev tumor moglo "očekivati da nastavi da raste, a njegova sposobnost učešća nastaviti da se smanjuje. Biće mu gore".¹⁰⁶ Stoga, uzimajući u obzir da Hadžićevo stanje, kako je opisano u izveštajima nadležnog službenog lekara, nije neočekivano imajući u vidu protok vremena i medicinske dokaze koje su predložili dr Martell i dr Specenier, a u odsustvu ažuriranih medicinskih izveštaja koje pripremaju stručnjaci koje je imenovao Međunarodni sud, Pretresno veće će se, uz suprotno mišljenje sudije Antoineta Kesia-Mbe Mindue, osloniti na informacije sadržane u izveštajima nadležnog službenog lekara.

29. Pretresno veće smatra da informacije u izveštajima nadležnog službenog lekara ukazuju na to da je došlo do pogoršanja Hadžićevog stanja. Konkretno, Hadžić je [REDIGOVANO].¹⁰⁷ [REDIGOVANO],¹⁰⁸ i [REDIGOVANO].¹⁰⁹ Pretresno veće se uverilo

¹⁰⁰ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016; Medicinski izveštaj od 18. februara 2016; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016.

¹⁰¹ V. Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 4; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 5-6; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 4.

¹⁰² Pol Specenier, 21. avgust 2015, T. 12664.

¹⁰³ Pol Specenier, 21. avgust 2015, T. 12674-12675; Specenierov izveštaj, str. 11.

¹⁰⁴ Pol Specenier, 21. avgust 2015, T. 12674-12676; Specenierov izveštaj, str. 11.

¹⁰⁵ Pol Specenier, 21. avgust 2015, T. 12676.

¹⁰⁶ Daniel Martell, 29. jul 2015, T. 12653-12654.

¹⁰⁷ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, par. 3.

da će ti nedostaci sprečiti Hadžića da efikasno komunicira sa svojim braniocima i da im daje uputstva. Što je još važnije, lekar koji leči Hadžića smatra [REDIGOVANO].¹¹⁰ Iz svih tih razloga, Pretresno veće, uz suprotno mišljenje sudije Antoina Kesia-Mbe Mindue, na osnovu kriterijuma najveće verovatnoće, zaključuje da Hadžić više nije sposoban da efikasno ostvaruje svoja prava na pravično suđenje, čak ni uz pomoć branioca, u meri u kojoj bi mogao da smisleno učestvuje u svom suđenju. Pretresno veće, uz suprotno mišljenje sudije Antoina Kesia-mbe Mindue, stoga zaključuje da je Hadžić trenutno procesno nesposoban.

30. Zaključak Pretresnog veća da je Hadžić trenutno procesno nesposoban ne vodi zaključku da se postupak mora obustaviti. Naprotiv, Pretresno veće podseća da nije praksa Međunarodnog suda da se sudski postupci obustavljaju zbog obustave pretresa na neodređeno vreme koja proizlazi iz lošeg zdravstvenog stanja optuženog.¹¹¹ Ova praksa je u skladu s potrebom ne samo da se obezbedi da prava optuženog budu poštovana, nego i da se zaštite interesi navodnih žrtava Hadžićevih navodnih zločina. Pretresno veće, uz suprotno mišljenje sudije Antoina Kesia-Mbe Mindue, smatra da će odgađanje postupka na neodređeno vreme više nego adekvatno poslužiti interesima pravde i da je to u skladu s praksom Međunarodnog suda.

E. Dispozitiv

31. Shodno tome, Pretresno veće, na osnovu članova 20 i 21 Statuta i pravila 54, 74*bis* i 126*bis* Pravilnika, ovim:

- (a) **DAJE** odbrani **ODOBRENJE** da uloži repliku;
- (b) **ODBIJA** Zahtev;
- (c) **PROGLAŠAVA** da je Hadžić trenutno procesno nesposoban;

¹⁰⁸ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 5; Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 4.

¹⁰⁹ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 2. marta 2016, par. 2.

¹¹⁰ Izveštaj nadležnog službenog lekara od 17. februara 2016, par. 4.

¹¹¹ V. Odluka po zahtevu za dobrovoljno povlačenje ili izuzeće sudija iz postupka rešavanja po zahtevu za nastavak dokaznog postupka odbrane, 21. april 2015, par. 14, gde se poziva na *Tužilac protiv Đukića*, predmet br. IT-96-20-T, Odluka kojom se odbacuje zahtev za povlačenje optužnice i nalog za privremeno puštanje na slobodu, 24. april 1996; *Tužilac protiv Đukića*, predmet br. IT-96-20-A, Nalog kojim se obustavlja žalbeni postupak, 29. maj 1996; *Tužilac protiv Brđanina i Talića*, predmet br. IT-99-36-T, Odluka po usmenom zahtevu odbrane za odvajanje suđenja, 20. septembar 2002; *Tužilac protiv Talića*, predmet br. IT-99-36/1-T; Nalog kojim se obustavlja postupak protiv Momira Talića, 12. jun 2003. V. takođe Odluka u predmetu *Strugar* od 26. maja 2004, par. 39.

- (d) **ODGADA** predmetni postupak na neodređeno vreme;
- (e) **NALAŽE** da uslovi privremenog puštanja na slobodu, koji su ranije utvrđeni,¹¹² ostaju na snazi; i
- (f) **NALAŽE** odbrani da – najkasnije do 31. marta 2016. – dostavi pismeni podnesak u kojem će navesti koje od medicinskih informacija sadržanih u ovoj odluci eventualno traži da ostanu poverljive.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan tekst na engleskom.

Dana 5. aprila 2016.
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Guy Delvoie,
predsedavajući

Sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua prilaže suprotno mišljenje.

[pečat Međunarodnog suda]

¹¹² Odluka od 26. oktobra 2015, par. 69(f); Odluka po četvrtom zahtevu za izmenu adrese g. Hadžića tokom privremenog boravka na slobodi (poverljivo), 8. oktobar 2015; Odluka po zahtevu za neznatnu izmenu uslova privremenog puštanja na slobodu (poverljivo), 18. avgust 2015; Odluka po hitnom zahtevu za privremeno puštanje na slobodu od 28. aprila 2015, 21. maj 2015, par. 35-36.

SUPROTNO MIŠLJENJE SUDIJE ANTOINEA KESIA-MBE MINDUE

1. U načelu, uz dužno poštovanje, slažem se s mnogim elementima ove "Odluke nakon ponovnog razmatranja u vezi s nastavkom postupka" koju je donela većina sudija ovog Pretresnog veća (dalje u tekstu: Odluka). Premda se slažem s kolegama sudijama u vezi s kontekstom ovog predmeta,¹ argumentima strana u postupku² i analizom merodavnog prava,³ moram priznati da oklevam kada je reč o diskusiji i ne delim njihov zaključak da je Hadžić nesposoban da učestvuje u svom suđenju i da se ono privede kraju.⁴ Isto tako, ne delim njihov stav da se postupak odgodi na neodređeno vreme.⁵

2. Svrha suđenja je da se postigne pravično i nepristrasno sprovođenje pravde između strana u postupku, odnosno između optuženog i tužioca koji predstavlja žrtve, kao i međunarodnu zajednicu. Prema tome, svrha suđenja je da se utvrdi istina o pitanjima koja su sporna između strana u postupku i primeni merodavno pravo na ta pitanja. Iako suđenje ne predstavlja istorijski rad kojim se utvrđuje istorija nekog događaja, suđenje ima mogućnost da utvrdi, kroz postupak, neke činjenice vezane za predmet. Za to se koriste mnoga sredstva: svedoci, dokumentarni dokazi, izveštaji, itd. Cilj je da se dođe do konačnog pravnog rešenja spora putem presude. Suđenje koje se ne okonča presudom gotovo da predstavlja gubitak vremena i resursa.

3. Presuda bi mogla da bude oslobađajuća ili osuđujuća s izricanjem kazne. Međutim, svrha suđenja ne mora nužno biti izricanje kazne. Zbog toga i osoba koja je u završnim stadijumima života takođe ima pravo na presudu ako učestvuje u postupku, čak i ako nema nade da će ikada izdržavati zatvorsku kaznu.

4. Stoga, optuženi koji je smrtno bolestan i za koga se pretpostavlja da je nevin ima pravo i interes da mu se presuda izrekne što pre kako bi se, po mogućnosti, utvrdila njegova nevinost. Pravno rešenje predmeta u jednakoj meri je potrebno žrtvama. Takođe i

¹ Odluka, par. 3-8.

² Odluka, par. 9-12.

³ Odluka, par. 13-19.

⁴ Odluka, par. 29.

⁵ Odluka, par. 30.

međunarodna zajednica, budući da su zločini o kojima je reč u našem predmetu od međunarodnog značaja, ima snažan interes da se donese konačno pravno rešenje.

5. Naravno, presuda ima smisla samo ako je suđenje bilo pravično, a sprovođenje pravde nepristrasno. To znači da se prava optuženog na pravično suđenje moraju skrupulozno poštovati. Dakle, nije moguće suditi nekom licu koje nije procesno sposobno, drugim rečima, licu koje ne može efikasno da učestvuje u svom suđenju zbog toga što ne može da shvati suštinu postupka.⁶

6. U svojoj "Odluci po hitnoj interlokutornoj žalbi tužilaštva na objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka" donetoj 4. marta 2016, Žalbeno veće je pozvalo Pretresno veće da svoju odluku donese najkasnije do 25. marta 2016. i da "preispita, na osnovu raspoložive i ažurirane zdravstvene dokumentacije, da li je Hadžić procesno sposoban" i, ako utvrdi da jeste, naložilo Pretresnom veću da (a) "razmotri sve raspoložive modalitete za nastavak suđenja na osnovu načela srazmernosti" i (b) "razmotri da li će nastaviti ili obustaviti postupak".⁷

7. Sve vreme tokom ovog suđenja, koje je počelo 16. oktobra 2012,⁸ Pretresno veće je činilo sve što je moglo da obezbedi pravično suđenje, naročito u odnosu na prava optuženog. Dakle, postupak je od oktobra 2014. u više navrata obustavljan zbog Hadžićevog zdravstvenog stanja i njegove nespremnosti da se odrekne prava da bude prisutan na suđenju.⁹ Iz razloga pravičnosti, kao i iz humanitarnih razloga, Pretresno veće je, posle mnogih prekida i uzimajući u obzir mišljenje dva nezavisna stručnjaka, dr Pola Speceniera i dr Daniela Martella, donelo 26. oktobra 2015. odluku da se postupak odgodi na tri meseca.¹⁰

8. Hadžićevo trenutno zdravstveno stanje se izgleda pogoršalo, prema poslednjem izveštaju nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016. (dalje u tekstu: Izveštaj od 16. marta

⁶ Odluka, par. 13.

⁷ *Tužilac protiv Hadžića*, predmet br. IT-04-75-AR73.1, Odluka po hitnoj interlokutornoj žalbi tužilaštva na objedinjenu odluku u vezi s nastavkom postupka, 4. mart 2016. (dalje u tekstu: Odluka Žalbenog veća), par. 31.

⁸ V. Uvodna reč tužilaštva, 16. oktobar 2012, T. 75.

⁹ Objedinjena odluka u vezi s nastavkom postupka, 26. oktobar 2015. (dalje u tekstu: Odluka od 26. oktobra 2015), par. 7.

¹⁰ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 69.

2016).¹¹ Zajedno s većinom sudija, napominjem da se izvještaji nadležnog službenog lekara u velikoj meri zasnivaju na onome što su sam Hadžić ili njegova supruga rekli tokom telefonskih razgovora s nadležnim službenim lekarom i, kao takvi, u osnovi predstavljaju dokaze iz druge ruke,¹² bez obzira na to što je mnoge njihove izjave potvrdio tim koji Hadžića leči u Srbiji. Na osnovu najnovijeg izveštaja nadležnog službenog lekara, većina je odlučila da Hadžića proglasi procesno nesposobnim.¹³ Sam tekst izveštaja nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016. navodi me na to da postupim isto. Ali, u ovom slučaju, ne mogu.

9. Kako bih 26. oktobra 2015. proglasio Hadžića sposobnim, oslonio sam se u osnovi na dva nezavisna stručnjaka, iako su mi pri ruci bili izvještaji nadležnog službenog lekara.¹⁴ Kako sada mogu da odlučim samo na osnovu izveštaja nadležnog službenog lekara, bez ijednog drugog novog nezavisnog stručnog mišljenja? Šta je s osnovnim načelom paralelizma formi i postupaka? Poznato nam je da prema tom načelu "formalnog paralelizma", akt kojim se menja i dopunjava neki drugi akt mora imati istu formu kao taj drugi akt. Po mom mišljenju, potrebno je novo nezavisno stručno mišljenje kako bi se preispitalo Hadžićevo zdravstveno stanje. S takvim mišljenjem, mogao bih da utvrdim da li Hadžić više nije sposoban da efikasno ostvaruje svoja prava na pravično suđenje, čak ni uz pomoć branioca, u meri dovoljnoj da više ne može smisljeno da učestvuje na suđenju.¹⁵

10. Po mom mišljenju, izdavanjem naloga Pretresnom veću da preispita, na osnovu "raspoložive i ažurirane zdravstvene dokumentacije", da li je Hadžić sposoban za suđenje,¹⁶ Žalbeno veće ostavlja otvorenom mogućnost da Pretresno veće pribavi nova nezavisna stručna mišljenja; u suprotnom, doći će do povrede tog osnovnog načela paralelizma formi i postupaka. Stoga se od Pretresnog veća traži i dozvoljava mu se da zatraži dodatna stručna mišljenja iste vrednosti kao ona koja su ranije uzeta u obzir. U suprotnom, jedini izlaz je da se oslonimo na prva nezavisna stručna mišljenja, iako imamo izveštaje nadležnog službenog lekara, koji imaju manju težinu.

¹¹ Podnesak zamenika sekretara s medicinskim izveštajem (poverljivo), 18. mart 2016, poverljivi Dodatak.

¹² Odluka, par. 28.

¹³ Odluka, par. 29.

¹⁴ Odluka od 26. oktobra 2015, par. 43-45.

¹⁵ V. Odluka Žalbenog veća, par. 7.

¹⁶ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

11. U svom "Podnesku zamenika sekretara u vezi s nedavnim predlozima za pribavljanje dodatnih stručnih mišljenja" od 18. marta 2016, zamenik sekretara je dostavila informacije koje se tiču predloga koje su odbrana i tužilaštvo dali u vezi s eventualnim novim stručnim mišljenjima.¹⁷ Stoga je jasno da nije moguće da Pretresno veće pribavi dodatne medicinske informacije ako želi da ispoštuje predloženi rok 25. mart 2016. Na primer, i dr Martell i dr Specenier neće biti na raspolaganju pre aprila 2016, a Sekretarijat nije mogao da navede koliko vremena bi bilo potrebno za neophodne organizacione pripreme za upućivanje nadležnog službenog lekara u Srbiju.¹⁸

12. U skladu s načelom srazmernosti, Pretresno veće, uzimajući u obzir humanitarnu stranu situacije, kao i prava optuženog, ne može da zanemari pravo žrtava da saznaju istinu i da se presuda izrekne. Taj ishod je utoliko potrebniji ako uzmemo u obzir interes pravde, znajući da je ovo suđenje u vrlo poodmakloj fazi i da je utrošeno mnogo javnih resursa. Težina i veliki broj navodnih krivičnih dela o kojima je reč, koja su navodno počinjena u više opština, kao i veliki broj žrtava, kada se uporede s pravima optuženog koja su uvek poštovana i uvažavana, iziskuju ozbiljno razmatranje da li je moguće da se ovaj predmet okonča formalnom konačnom presudom. Po mom mišljenju, takav pravni zaključak u formi konačne presude više je nego potreban.

13. Ipak, o sudbini ovog suđenja, koje se tiče veoma teških krivičnih dela od međunarodnog značaja, ne može se odlučiti samo na osnovu dokaza iz druge ruke. Izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016. iziskuje odgovarajuću potkrepu kako bi se Hadžić mogao proglasiti nesposobnim. Pre nego što sam primio izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016, bio sam spreman da još jednom proglasim Hadžića sposobnim za suđenje i da preispitam sve raspoložive modalitete za nastavak postupka, kako je to zatražilo Žalbeno veće.¹⁹

14. Modaliteti koje sam mogao da predvidim bi uključili potrebu da Hadžić bude obavešten o razvoju događaja na suđenju lično i putem telefonskih kontakata sa svojim braniocima, uz očuvanje mogućnosti da gleda video-snimke postupka i preispita transkripte

¹⁷ Podnesak zamenika sekretara u vezi s nedavnim predlozima za pribavljanje dodatnih stručnih medicinskih mišljenja, 18. mart 2016. (dalje u tekstu: Podnesak Sekretarijata).

¹⁸ Podnesak Sekretarijata, par. 3, 4-6.

¹⁹ Odluka Žalbenog veća, par. 31.

iskaza, podneske i odluke kada mu to odgovara. Ti modaliteti bi takođe uzeli u obzir da se vreme koje je preostalo za okončanje dokaznog postupka odbrane drastično skрати time što bi se tužilaštvo bezuslovno odreklo unakrsnog ispitivanja i time što bi se predstojeći iskazi nekoliko svedoka odbrane podneli u pismenom obliku. Time bi se smanjilo eventualno opterećenje za Hadžića koje bi proisteklo iz nepredviđenih pitanja u preostalom dokaznom postupku. Kada bi se prihvatili ti modaliteti, ostatak dokaznog postupka odbrane mogao bi se lako izvesti tokom dva meseca.

15. Međutim, izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016. upućuje na zaključak da je došlo do daljeg pogoršanja Hadžićevog zdravstvenog stanja, što ja, nažalost, u ovom trenutku ne mogu da potvrdim. Pored toga, napominjem da su poslednji podnesci koje su podnele strane u postupku datirani pre 16. marta 2016: (a) "Zahtev za predložene smernice za ocenu zdravstvene sposobnosti" koji je podnela odbrana zaveden je 9. marta 2016, (b) "Odgovor tužilaštva na Zahtev odbrane za predložene smernice za ocenu zdravstvene sposobnosti" zaveden je 10. marta 2016, a (c) "Replika u vezi s predloženim smernicama za ocenu zdravstvene sposobnosti" zavedena je 11. marta 2016.

16. Po mom mišljenju, izveštaj nadležnog službenog lekara od 16. marta 2016. donosi nove informacije koje nisu bile predviđene ni pomenute u podnescima strana u postupku, a koje su ranije bile nepoznate Pretresnom veću. Međutim, one moraju biti potkrepljene nezavisnim mišljenjem, koje nije moguće dobiti pre 25. marta 2016.

17. Stoga, budući da i dalje formalno smatram da je Hadžić sposoban za suđenje, a pre nego što dobijem eventualna dodatna stručna mišljenja, rizično je utvrditi modalitete za nastavak suđenja znajući da se Hadžićevo zdravstveno stanje pogoršava. Međutim, zaključak ne može da bude odgađanje na neodređeno vreme jednostavno zato što je Žalbena veća od Pretresnog veća zatražilo da odluči da li će nastaviti ili obustaviti postupak.

Sastavljeno na engleskom i francuskom jeziku, pri čemu je merodavan tekst na engleskom.

Dana 24. marta 2016.
U Hagu,
Holandija

/potpis na originalu/
sudija Antoine Kesia-Mbe Mindua

[pečat Međunarodnog suda]